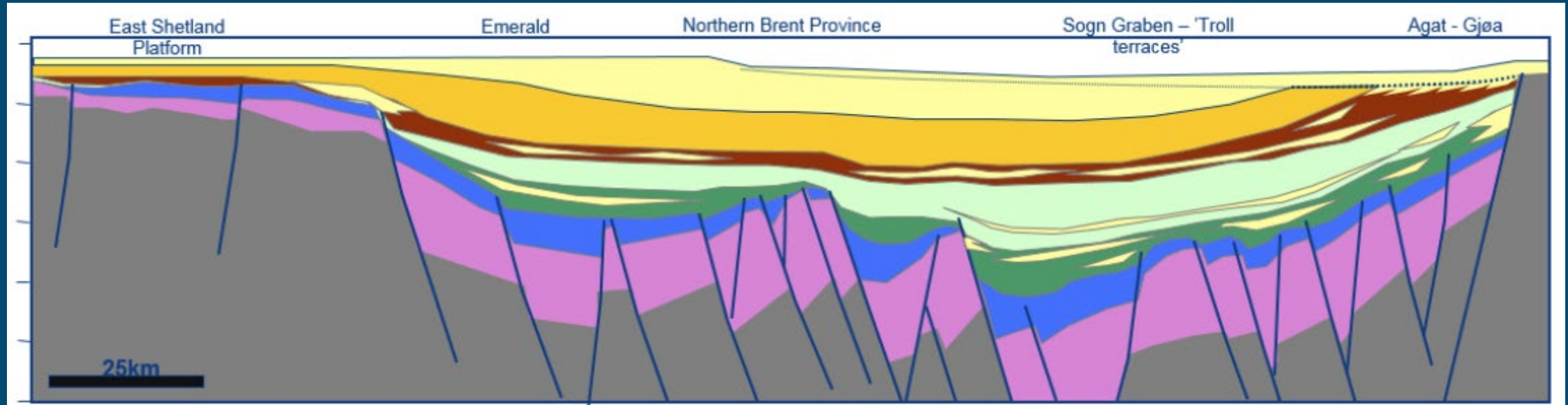

Permanent lagring av CO₂: hvordan fungerer det og hvorfor er Norge unik?

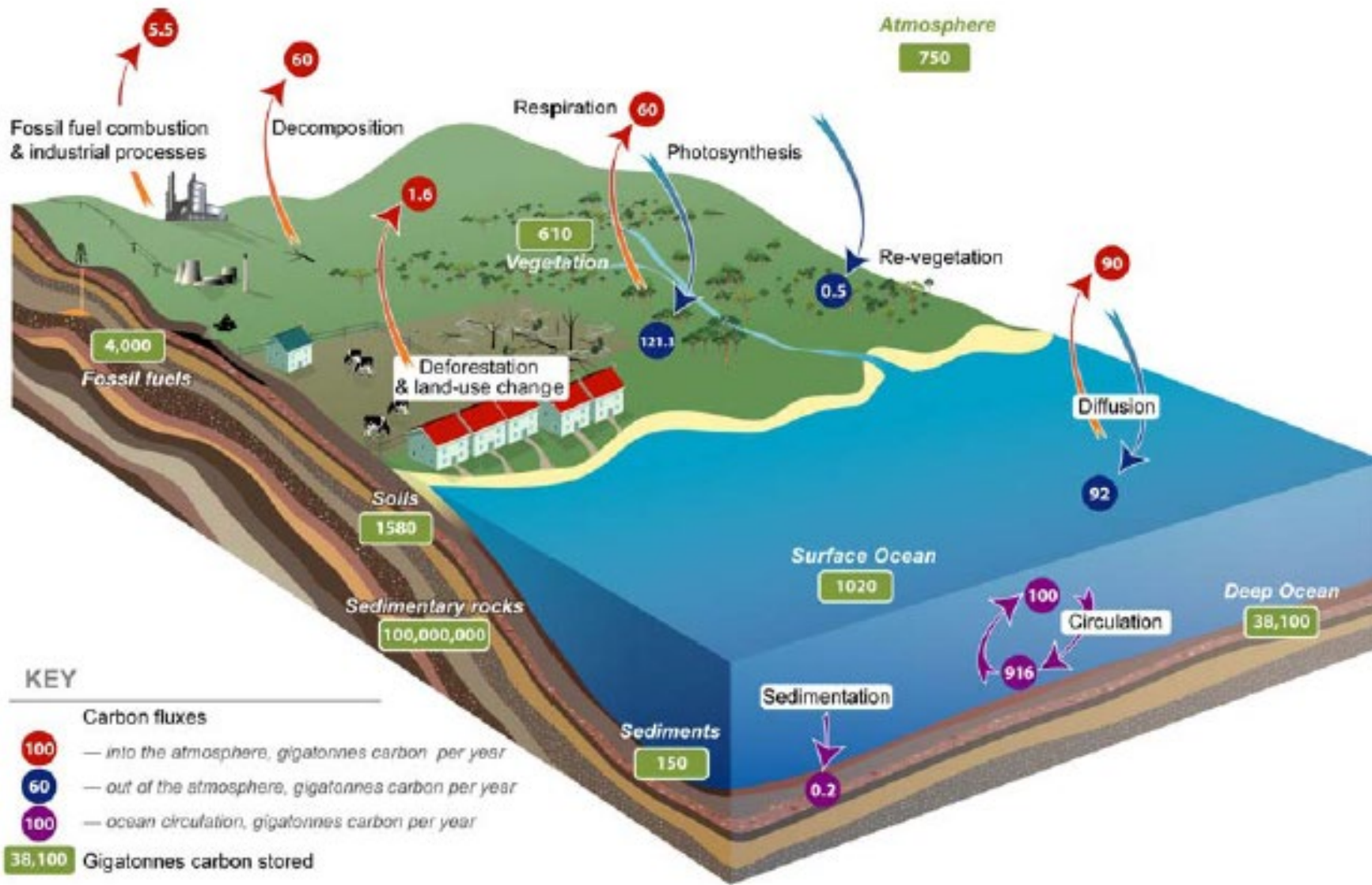

Kveldsseminar CCS Haugalandet
26.okt 2023

Geologisk lagring av CO₂

- CO₂ i kretsløpet
- Hva trengs for geologisk lagring CO₂?
- Hva skjer med CO₂ nede i bakken
  - Lekkasje?
- Hvorfor er Norge unik ifm lagring av CO₂?
  - Kapasitet?

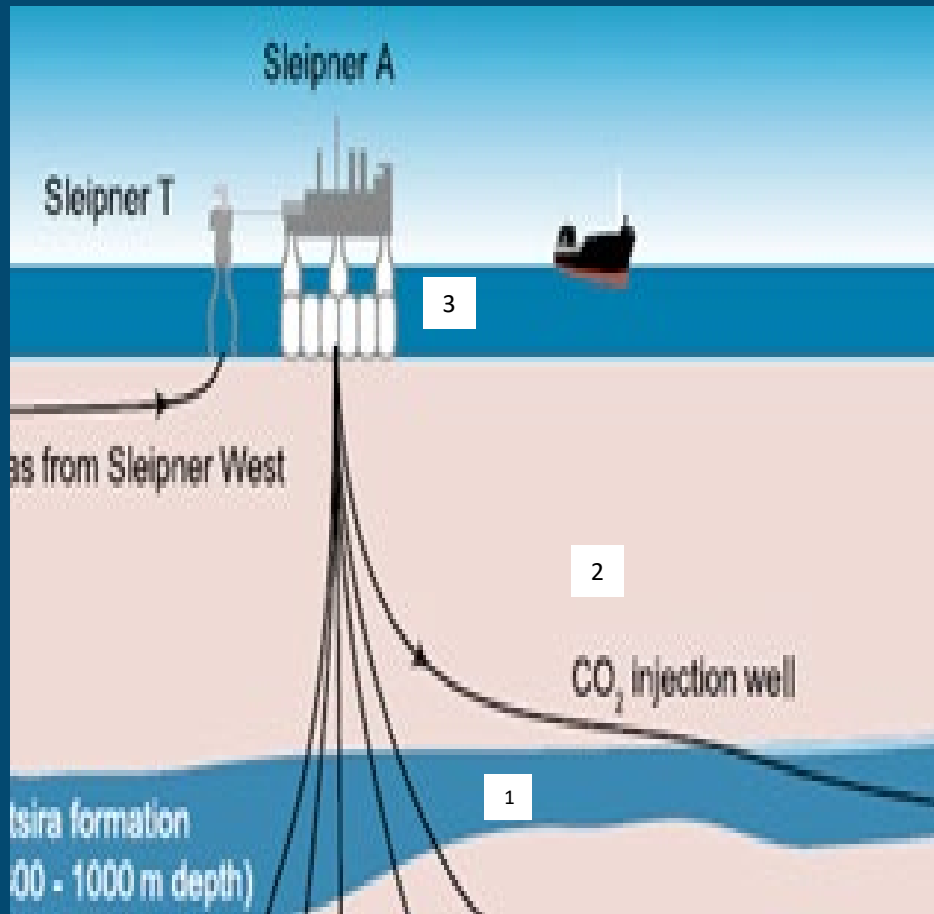
Karbonets kretsløb

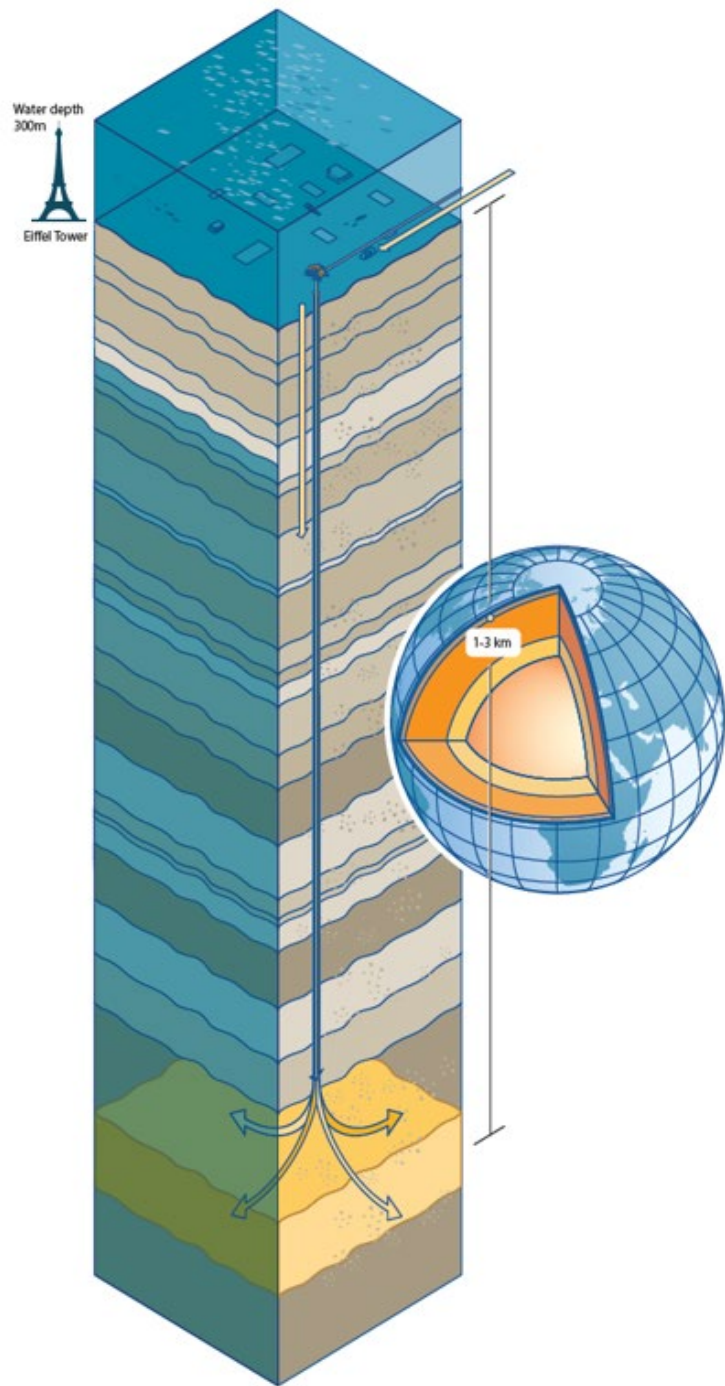
Mengden CO₂ i atmosfæren øker

Hva kan vi gjøre?

Geologisk lagring – hva trengs?

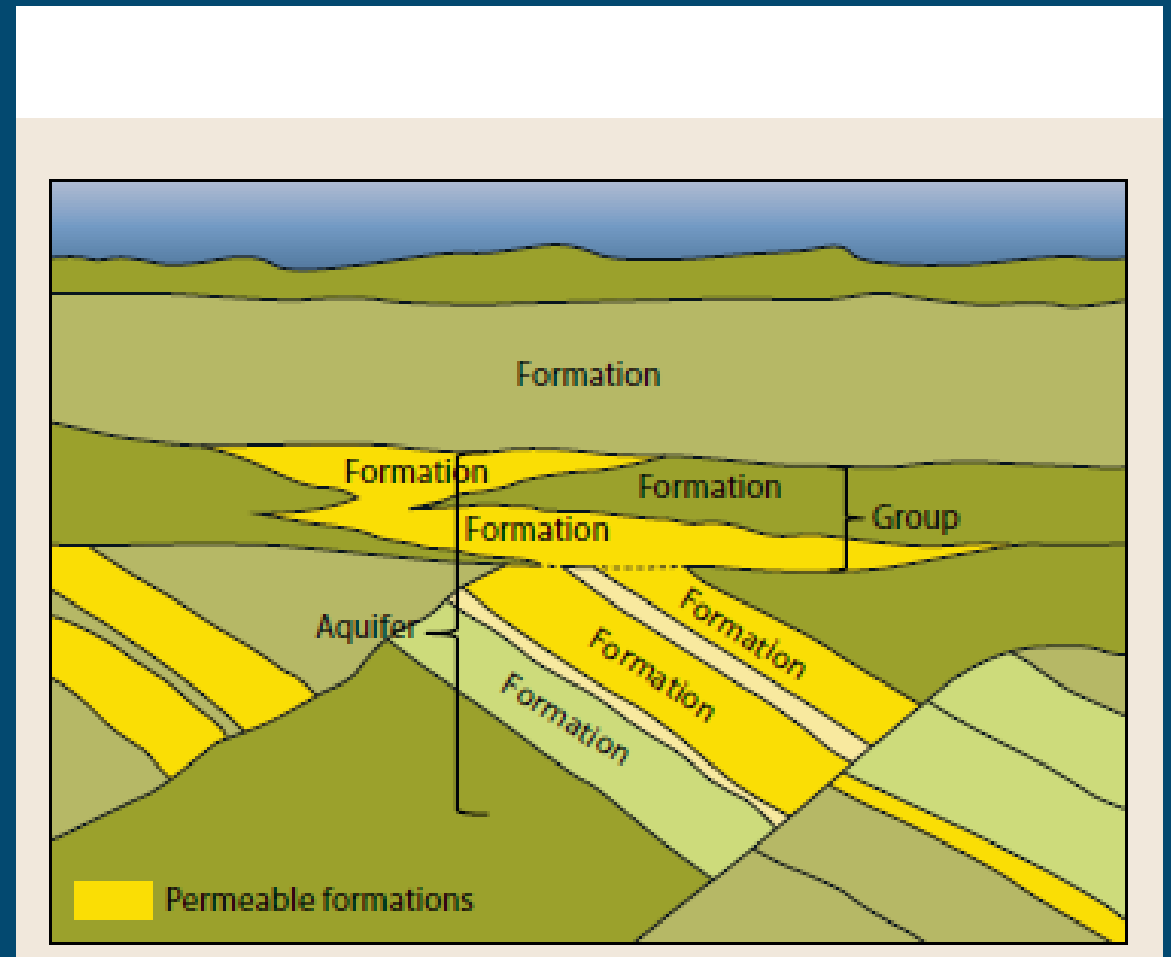

1. Reservoar
  1. Egenskaper, volum, injeksjonstrykk, utbredelse
  2. Akvifer (og andre typer reservoarer)
2. Forsegling/trap + seal
  1. Bergart, tykkelse, lekkasjeveier?
3. Utbyggingsløsning
  1. Brønner (tilpasset CO₂)
  2. Bunnramme/plattform
  3. styringssystem
4. Risikovurdering/risikoevaluering
  1. Kapasitet
  2. Lekkasje
5. Monitorering

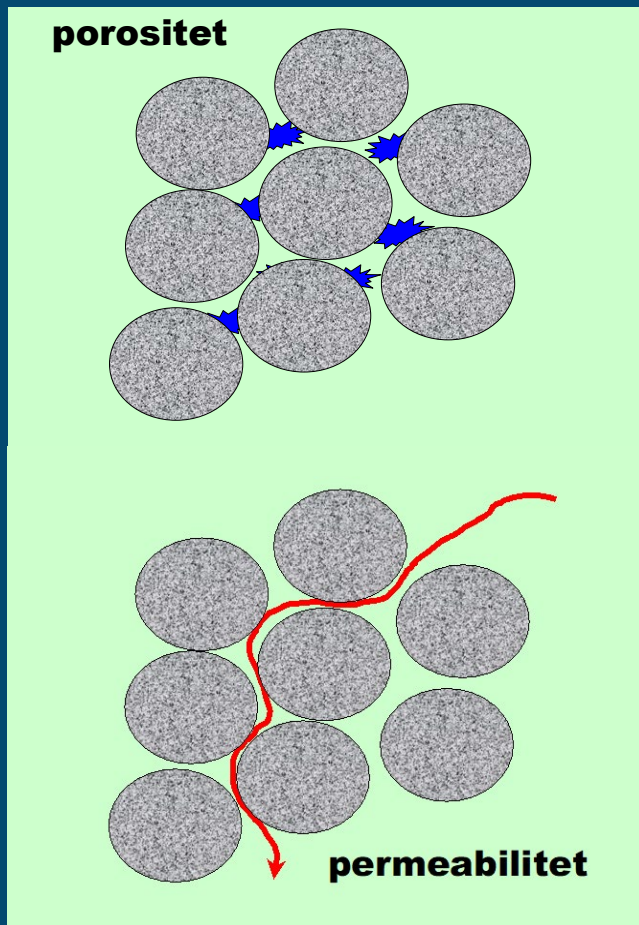
Hva er et reservoar?

Akvifer; vannmettet formasjon med stor utbredelse

Sandstein

- Høy porøsitet (10-30%) og høy permeabilitet (<1 darcy)

Leirstein

- Høy porøsitet, men oftest lav(ingen) permeabilitet (<1 microdarcy)

1779

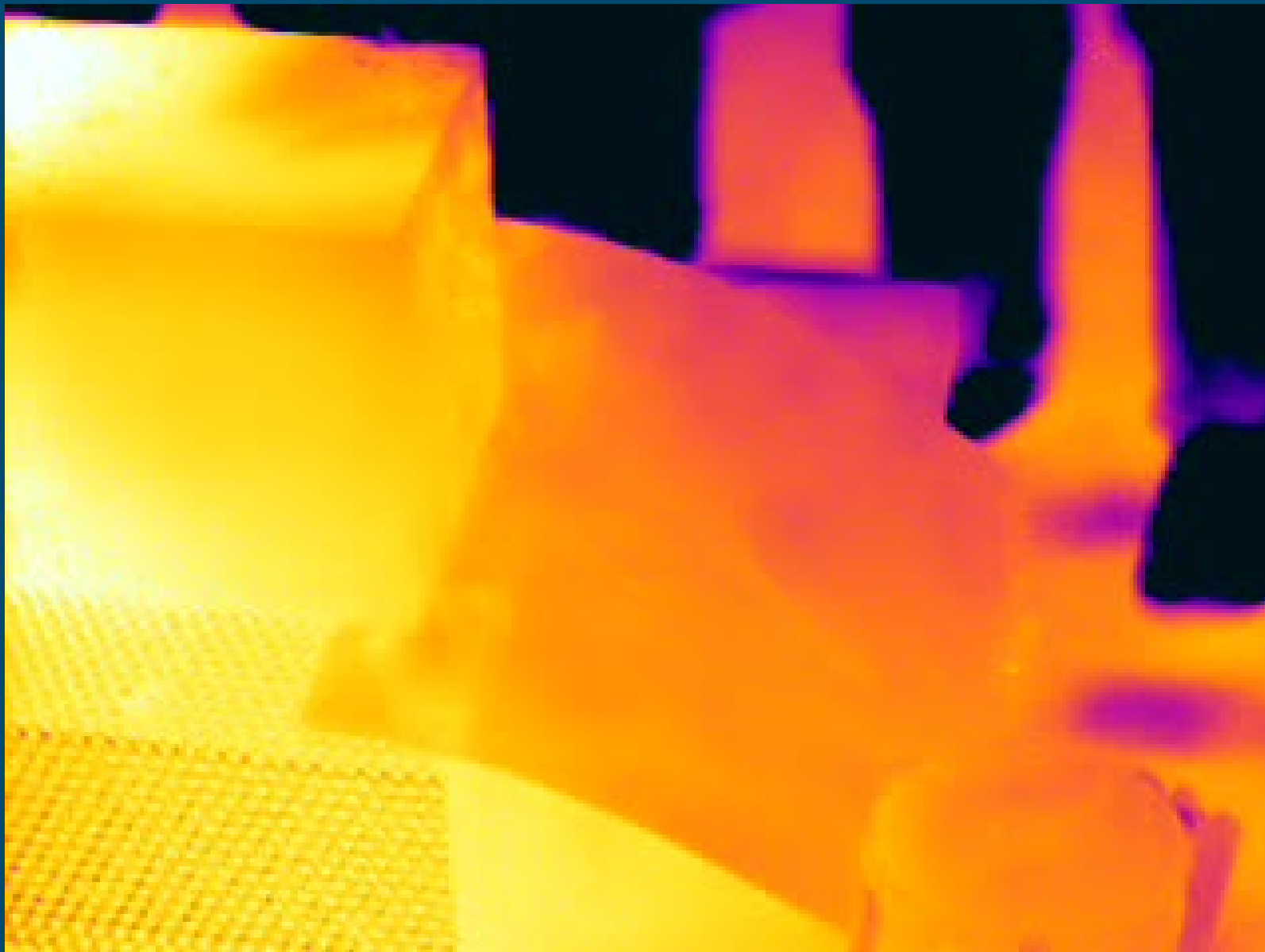
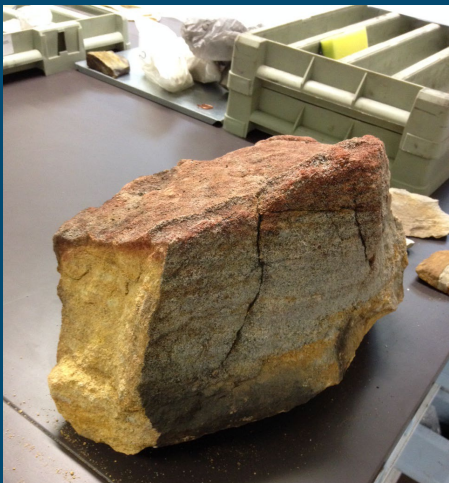
Prøver av bergarter blir tatt opp når man gjennomfører boring av nye brønner – gir mye kunnskap

1778

1777

Dr Andrew Feliz | CO2CRC and International CCS | Australia

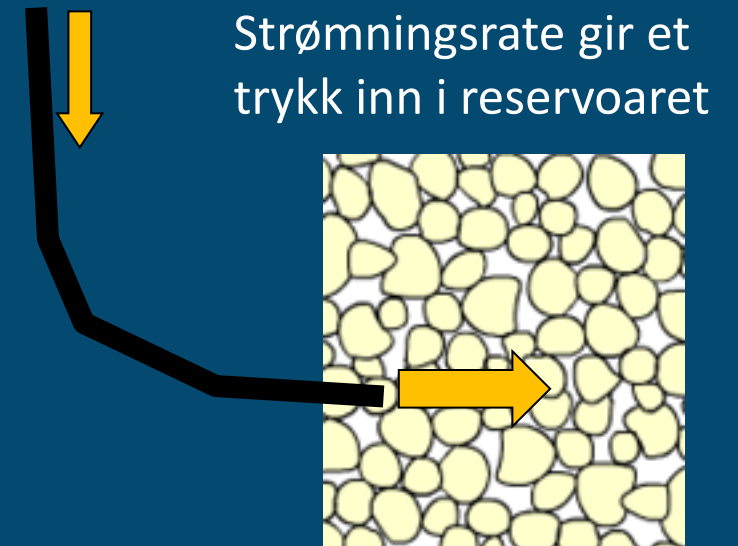

Forsegling

- CO₂ er lettere enn vann
- Flyter opp ved oppdrift
- Stopper når den møte en tett takbergart
- Og ansamles der den møte en felle

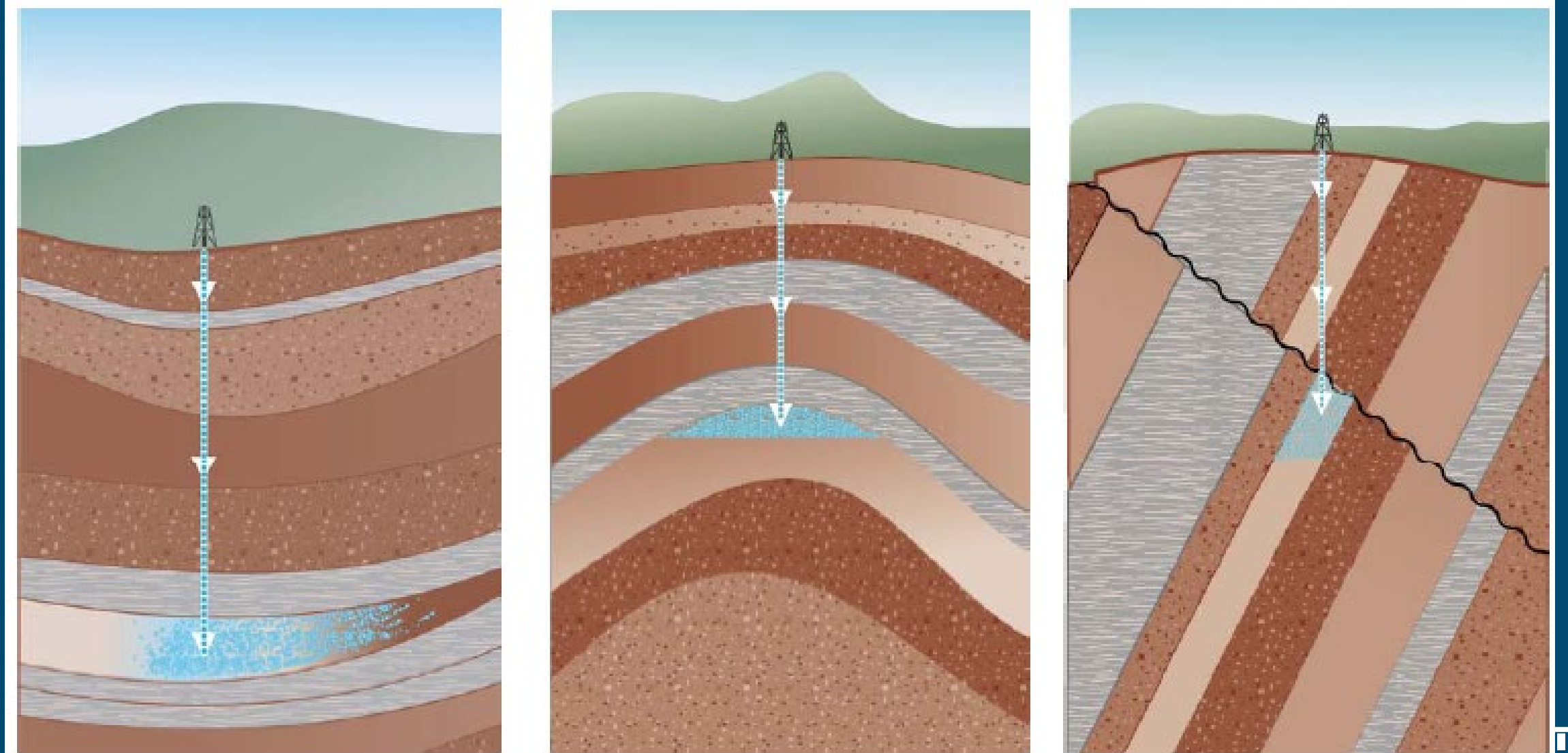

Injektivitet

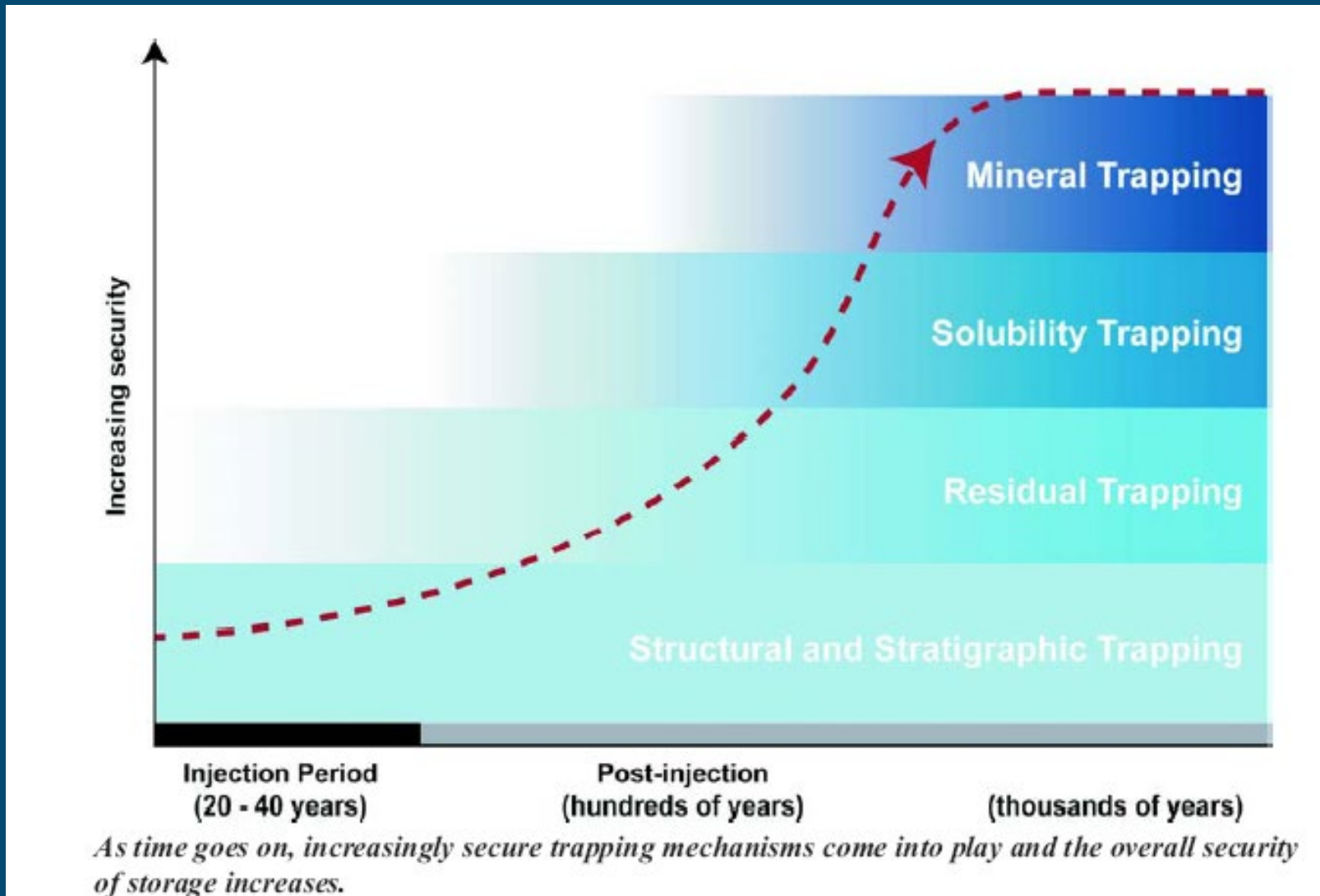
Strømningsmotstanden i reservoaret gir opphav til et mottrykk.
Porositet og permeabilitet

Feller

Hva skjer med CO₂ nede i bakken?

- CO₂ bør være i superkritisk fase
  - Tetthet under 0.7 -> moderat oppdrift i vann
- Stoppes av felle/takbergart
- Fanges som dråper i formasjonsvannet
  - [video](#)
- Løses i formasjonsvannet
  - CO₂-mettet vann tyngre enn saltvann
- Vil også reagere mineralogisk og danne kalkspat

Lekkasjeveier

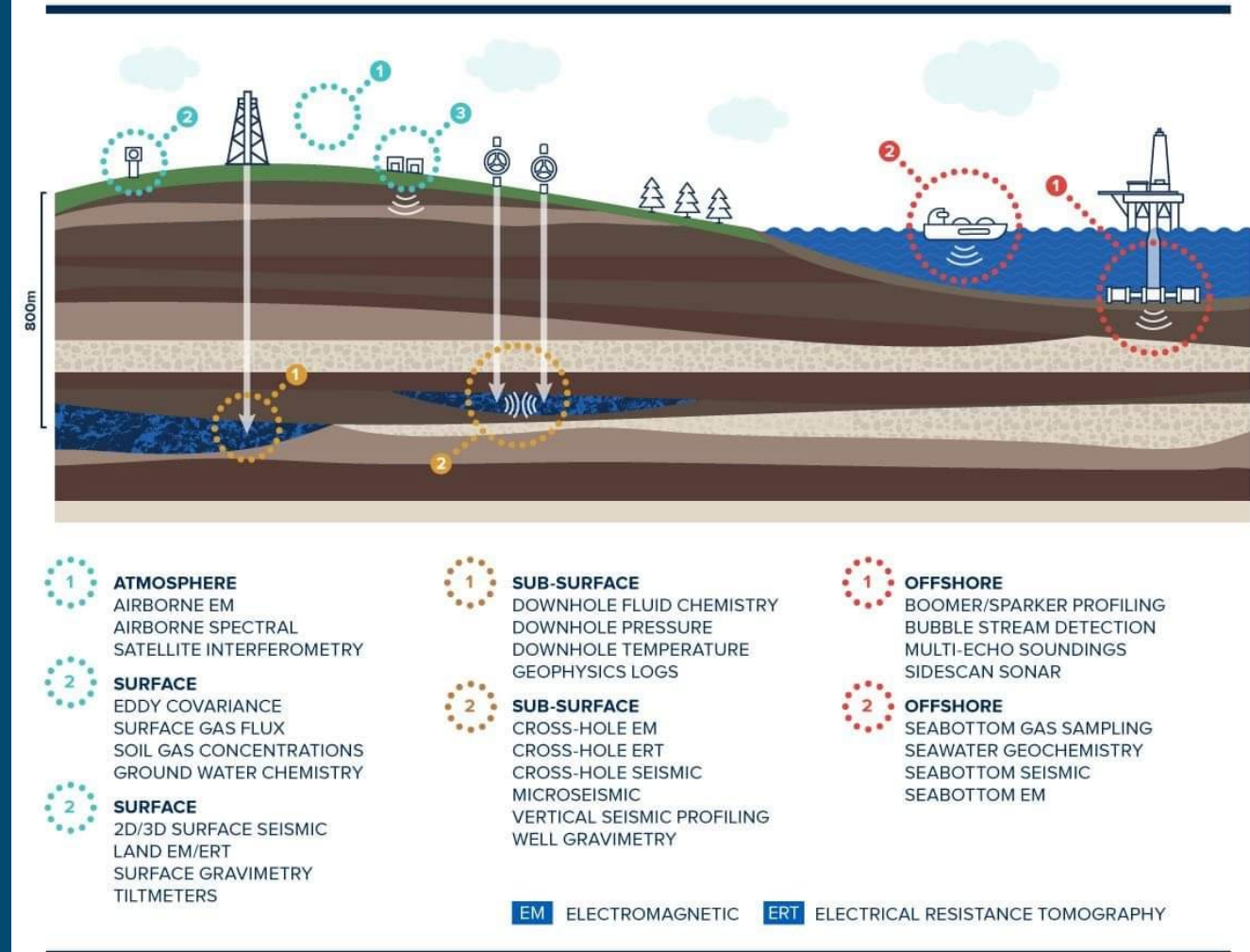
- Gjennom takbergart: sprekker – porer
- Langs aktive forkastninger
- Gjennom forlatte brønner

- Kan utløstes av
  - Trykkøkning → oppsprekking
  - Jordskjelv
    - 2004: Nagaoka test site Japan – injection 1100 m - 6.8 på richter → ingen lekkasje

Monitorering

- Er et krav
- Verifiserer modeller og simuleringer
- Oppdager avvik
  - Lekkasje eller endringer i fysiske parametere (trykk)
  - Sakte prosess og med konstant overvåking kan endringer ofte identifiseres år før en kritisk lekkasje oppstår, og avbøtende metoder kan settes på plass eller injeksjonsmønsteret korrigeres
- Ofte brukes en kombinasjon av seismiske undersøkelser og trykkovervåking
  - Men det finnes utallige andre metoder som stadig videreutvikles.

Global CCS Institute 2018

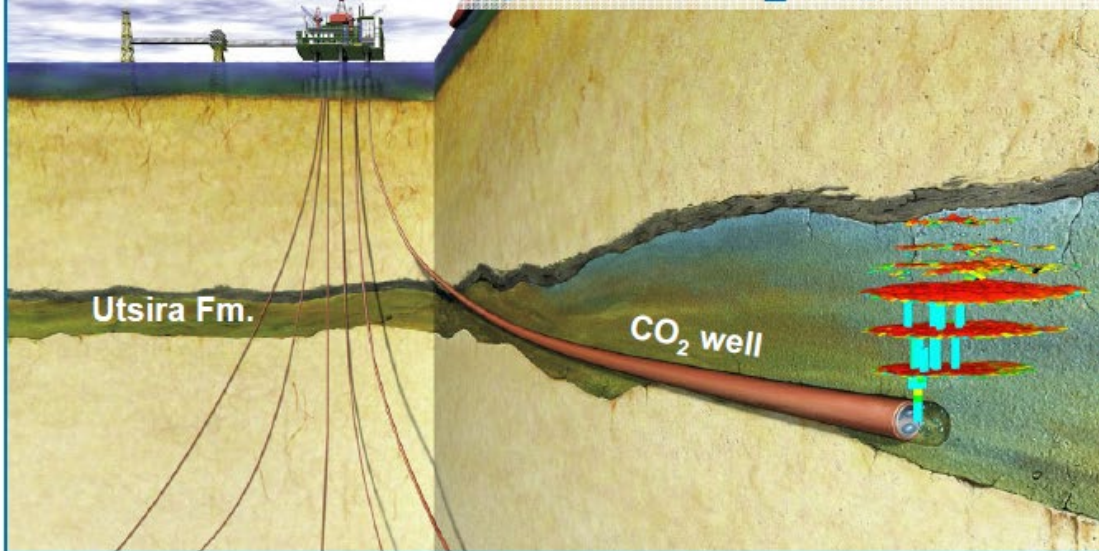

Hvorfor er Norge unik ifm lagring av CO₂?

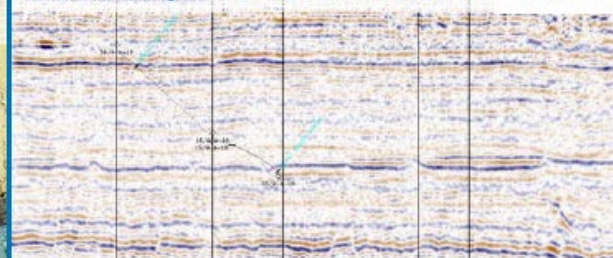
- Lang erfaring med CO₂-lagring
  - Sleipner og Snøhvit
- Vilje fra stat og offentlig til samarbeid rundt Langskip-prosjektet
  - Unikt
- Mye verdifull erfaring offshore og tjenestetilbydere
- Virkemiddelapparat som støtter prosjekter inn mot CCS
- Lagringsatlas fra NPD

- Geologisk attraktivt

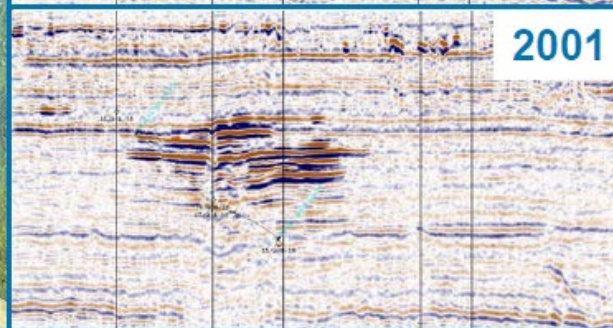
Sleipner CO₂ injection

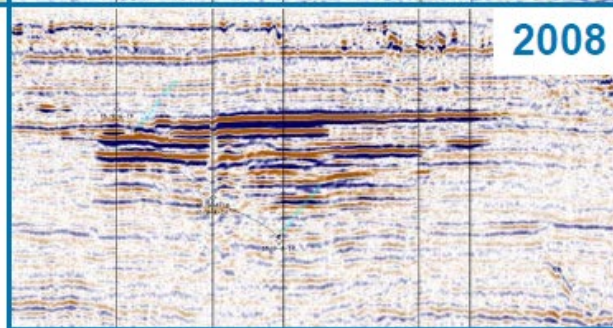
Time-lapse seismic data 1994

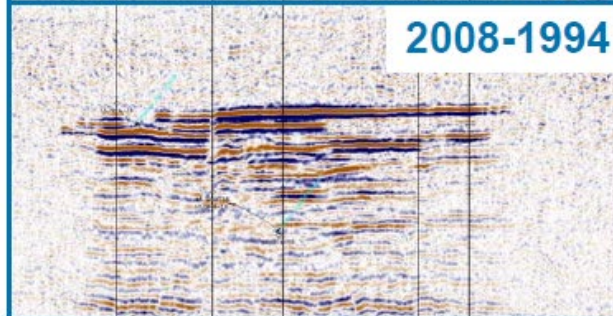
2001

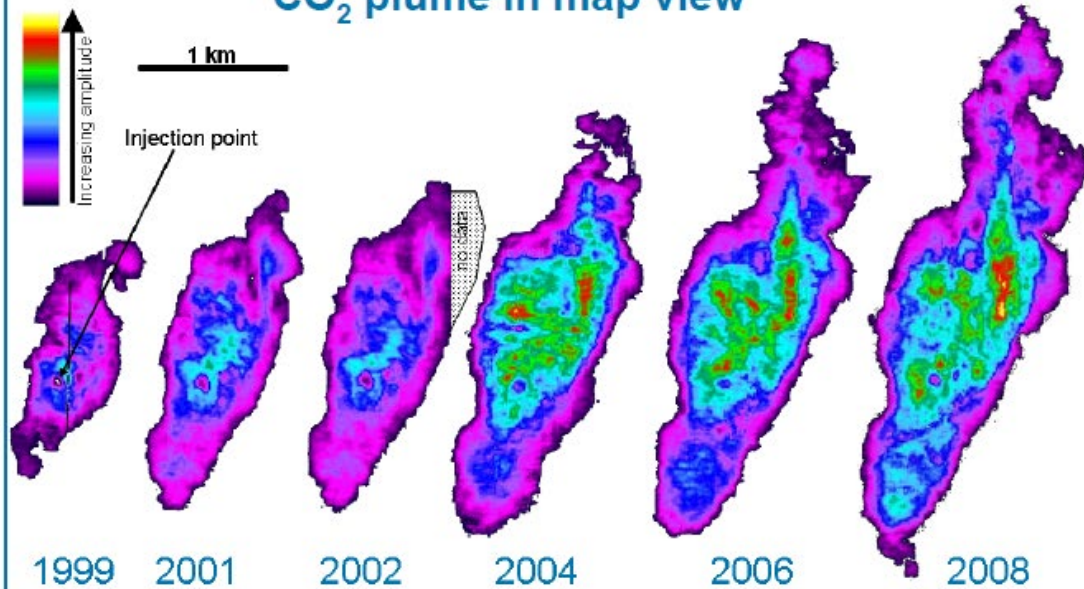
2008

2008-1994

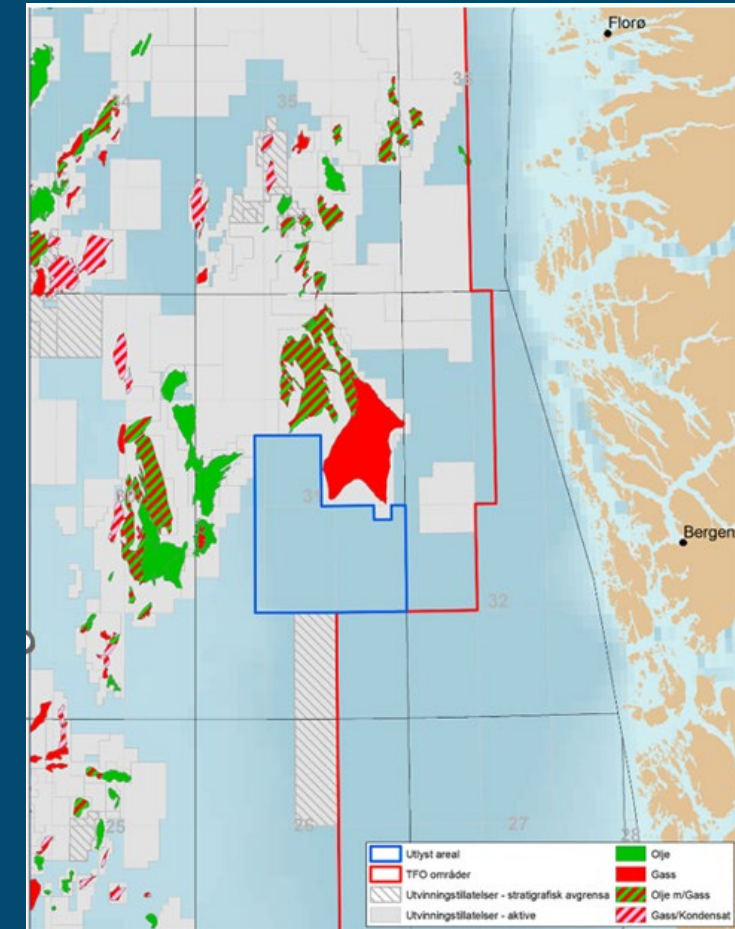
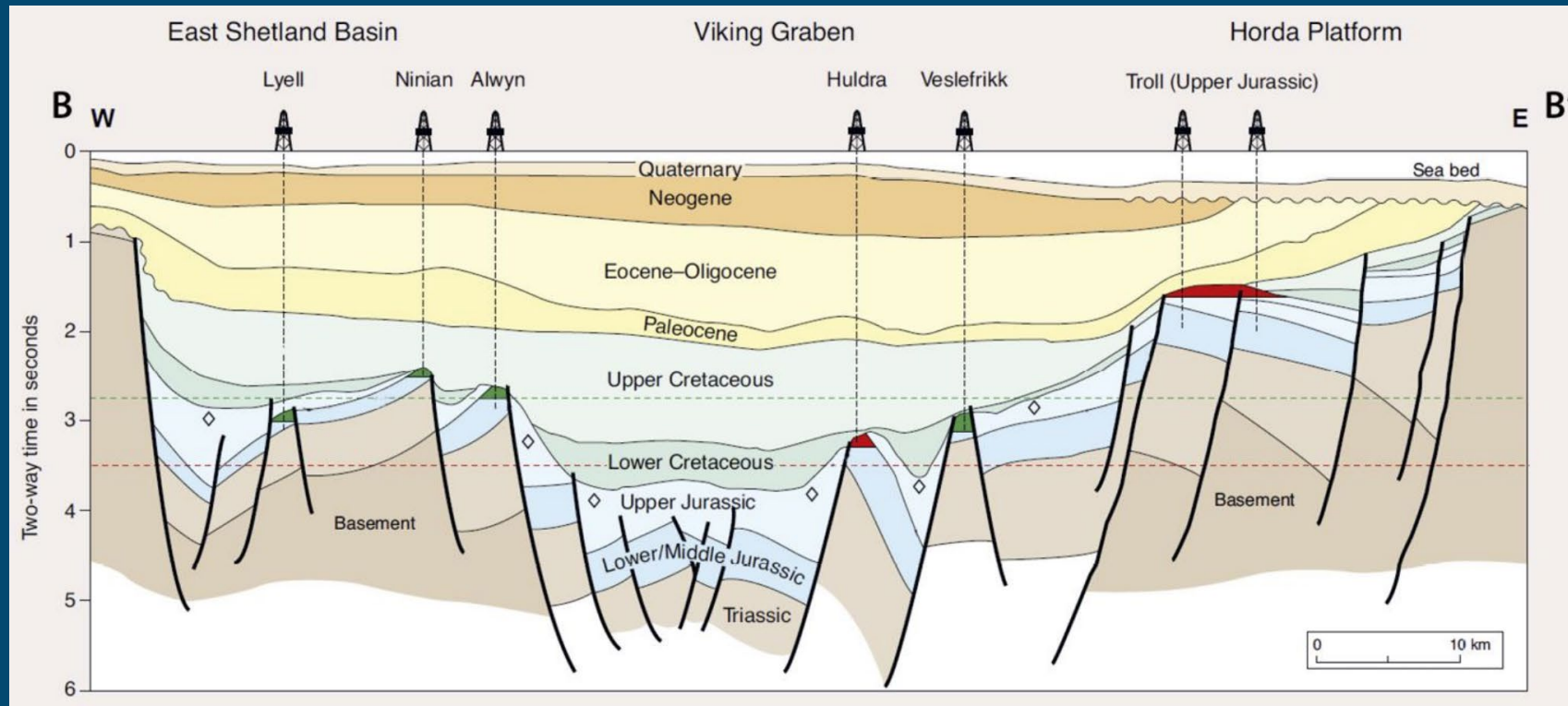
CO₂ plume in map view

Geologisk profil over Nordsjøen

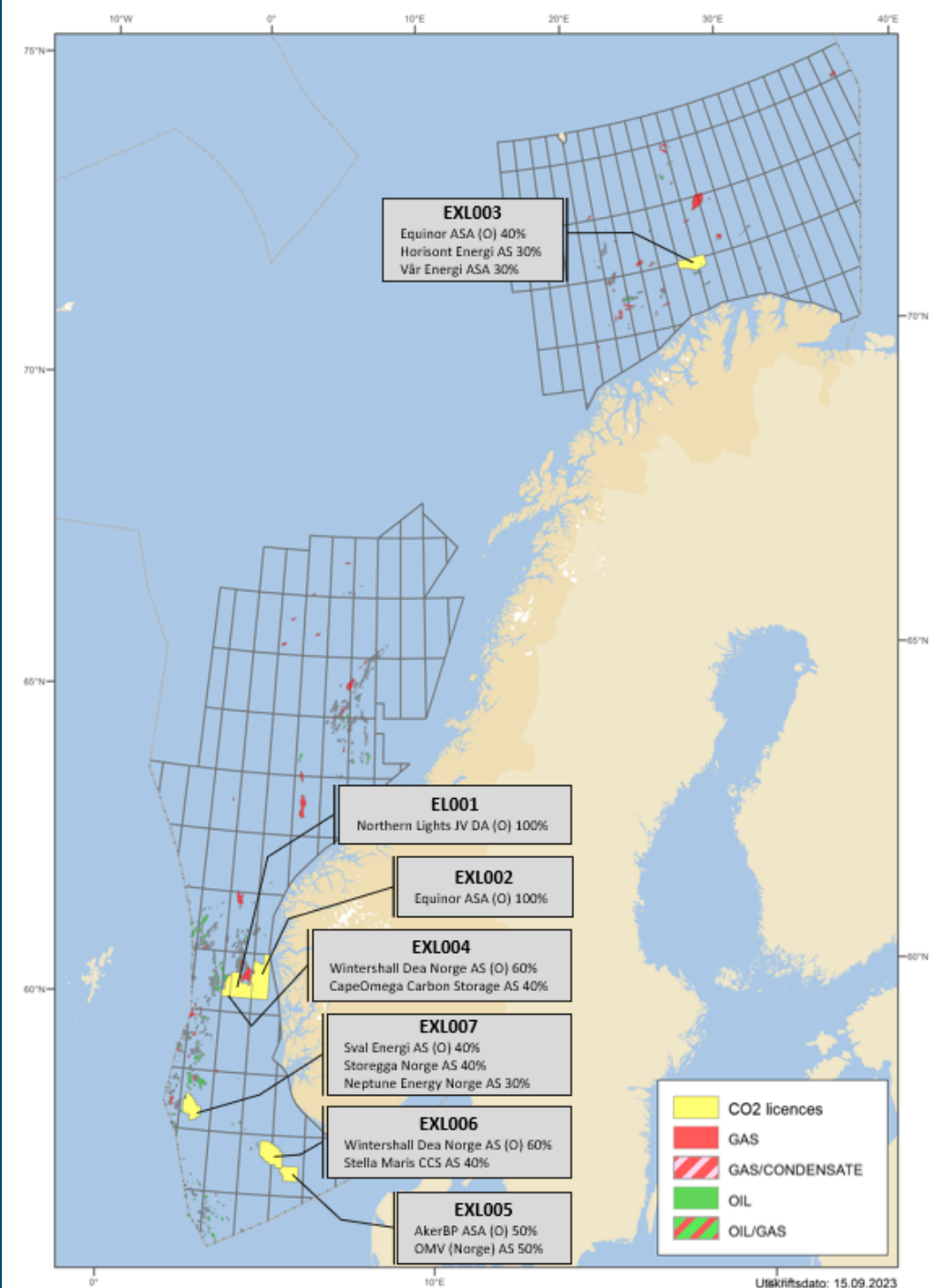
Aurora

Lisenser på norsk sokkel

- Det er nå 7 tildelte/signerte, en utnyttelses- og 6 letetillatelser. Tillatelser til CO2-lagring - Oljedirektoratet (npd.no)
- Totalt utgjør disse ~ 8 550 km².
- 25-30 Mt/år et anslag.
  - Dette er ikke nødvendigvis det samme som faktisk kapasitet i de tildelte tillatelsene.
- De fleste prosjektene har varslet oppstart i 2029/30

Takk for meg